



Айзък АЗИМОВ

Сали

Сали се движеше по пътя край езерото, помахах ѝ с ръка и я извиках по име. За мен винаги е било удоволствие да виждам Сали. Харесват ми всичките, разбира се, но тя е най-хубава измежду тях. Не може да има никакъв спор по този въпрос.

Когато ѝ помахах, тя ускори бавно ход. При това си личеше, че достойнството ѝ изобщо не е накърнено. Не е от докачливите. Ускори ход толкова, колкото да ми покаже, че също се радва да ме види.

– Това е Сали – обърнах се към мъжа до мене.

Той ми се усмихна в отговор и кимна разбиращо. Госпожа Хестър бе въвела гостенина преди малко и го представи:

– Господин Гелхорн, Джейк. Нали си спомняш, че той ти изпрати писмо с молба за среща?

Спомням си само на думи, разбира се. Аз имам да върша хиляди неща из Стопанството и не мога да си губя времето с пощата. Затова използвам услугите на госпожа Хестър, която живее съвсем наблизо. Върши си работата прилежно и не тича за всяка дреболия при мене. Но най-вече обича Сали. Докато някои хора не ги обичат.

– Радвам се да се запознаем, господин Гелхорн – тръгнах към гостенина.

– Реймънд Дж. Гелхорн – уточни той и ми подаде ръка, аз се отдръпнах малко назад.

Мъжът бе доста едър, с половин глава по-висок, а също и доста поедър от мен. Сигурно бе приблизително на половината на моите години, около трийсет. Чернокос, сресан на път по средата и гладко зализан, а надолу коса с тънки, старателно подрязани мустачки. Лицевите му кости бяха масивни, особено челюстите в основата под ушите бяха особено масивни и му придаваха вид на човек, който страда от лека форма на заушка. Във филмите той би бил злодеят, затова предположих, че е добро момче. Това ясно показва, че видеото не винаги греша.

– Аз съм Джейкъб Фолкърс. С какво мога да ви помогна?

Той се засмя. Усмивката му бе огромна, широка и показваше пълна с бели зъби уста:

– Бихте могли да ми поразкажете за вашето Стопанство, ако нямате нещо против.

Чух зад себе си шума от приближаването на Сали и протегнах ръка. Тя се плъзна точно под дланта ми и спря. Усетих допира на топлия ѝ, лъскав от емайл-лака калник.

– Хубав автомобил – каза Гелхорн.

Това е един от изразите, които използват по неин адрес. Сали е

модел 2045-а, с подвижен покрив, позитронен двигател „Хенис Карлтън“ и шаси „Армат“. Тя има най-изчистената и фина линия, която съм виждал сред всичките модели коли, без изключение. Стана ми любимка преди пет години и оттогава аз влагам в нея всичките си идеи за съвършена кола. През цялото това време нито едно човешко същество не бе сядало зад волана ѝ. Нито веднъж.

– Сали – потупах я нежно, – запознай се с господин Гелхорн.

Бръмченето от двигателя на Сали прозвуча малко възбудено. Заслушах се внимателно дали нещо няма да изтрака. Напоследък чувах тракане в двигателите на почти всички коли. Смяната на бензина не бе довела до подобрене. Но гласът на Сали се носеше гладък като лъскавия ѝ емайл-лак.

– Всички ваши коли ли си имат имена!? – на Гелхорн явно му бе забавно, но госпожа Хестър не обичаше хората да се присмиват на Стопанството.

– Задължително – отвърна рязко тя. – Колите си имат своите индивидуални особености. Нали така, Джейк? Седаните са от мъжки пол, а откритите коли са от женски.

– И в различни гаражи ли ги държите, мадам? – насмешливата усмивка отново се появи на лицето на госта. В отговор госпожа Хестър го стрелна с гневен поглед.

– Дали бих могъл да поговоря с вас насаме, господин Фолкърс? – обърна се към мен Гелхорн.

– Зависи – отговорих. – Репортер ли сте?

– Не, господине. Търговски посредник съм. Нито дума от нашия разговор няма да бъде публикувана. Уверявам ви, че лично аз съм заинтересуван всичко да остане в тайна.

– Хайде да повървим по пътеката. Нататък има пейка, можем и да поседим.

Отправихме се към нея, а госпожа Хестър си тръгна. Сали пое след нас.

– Нямате нищо против Сали да ни придружава, нали? – запитах гостенина.

– В никакъв случай. Тя не може да издаде на никой разговора ни, нали? – търговският посредник се разсмя над собствената си шега, протегна ръка и потърка капака на колата.

Тогава двигателят на Сали забръмча по-силно и Гелхорн бързо отдръпна ръката си.

– Не е свикнала с непознати – обясних аз. Седнахме на пейката под

големия дъб, откъдето зад малкото езерце можехме да виждаме частната скоростна писта. Времето се беше затоплило и по-голямата част от колите бяха навън, поне трийсетина от тях. Дори от това разстояние виждах как Джеремай извършва обичайния си номер: неусетно се прокрадва зад някой спокоен по-стар модел, след което внезапно се понася с бясна скорост и също така ненадейно спира, за да оглуши с воя на спирачките си всичко наоколо. Така преди две седмици принуди стария Ангъс да излезе по-далеч от пистата. Изключих двигателя му за два дни, но не постигнах нищо. И изглежда нищо не може да се направи, защото работата е в това, че Джеремай е от спортните модели. А те са ужасно буйни глави.

– Е, господин Гелхорн, бихте ли ми казали защо ви е нужна тази информация.

Но гостенинът ми все още се оглеждаше:

– Това тук наистина е поразително място, господин Фолкърс.

– Предпочитам да ме наричате Джейк. Всички ми казват така.

– Добре, Джейк. Колко коли имаш тук?

– Петдесет и една. Всяка година се сдобиваме с по ед-на-две нови коли. А една година получихме пет коли наведнъж. Досега не сме загубили нито една. Всичките се движат безотказно. Имаме дори екземпляр от модела „Мат-о-Мот“ от 15-та. И той е в движение. Един от първите автоматици. С него започнахме.

Добрият стар Матю. Сега почти по цял ден седеше в гаража, а някога бе прототипът на колите с позитронни двигатели. Това бе времето, когато само слепите ветерани от войната, парализираните и държавните глави караха автоматици. Но моят шеф Самсън Харидж имаше толкова пари, че можеше да си позволи такава кола. Тогава аз бях негов шофьор.

Тази мисъл ме накара да се почувствам стар. Спомних си времето, когато в целия свят нямаше нито един автомобил с достатъчна памет, за да се прибере сам в къщи. Аз карах едни мъртви машинарии, които през цялото време имаха нужда от човешка ръка, да ги направлява. Всяка година тези машини убиваха десетки хиляди хора.

Автоматиците оправиха това положение. Позитронният мозък може да реагира много по-бързо от човешкия, затова си струваше хората да не посягат към волана. Човек влизаше в колата, натискаше копчетата, с които определяше маршрута и я оставяше сама да се движи.

Сега това е съвсем естествено за нас, но аз помня кога се появи първият закон, който забраняваше движението на стари коли по магистралите и задължаваше пътуването да става само с автоматици. Господи,

какъв ропот се надигна! Ругаеха закона как ли не, обвиниха го във всички грехове от комунизъм до фашизъм, но той прочисти магистралите и спря убийствата. А и пътуването стана много по-леко за хората.

Разбира се, автоматичните коли бяха от десет до сто пъти по-скъпи от ръчно управляваните, затова тези, които можеха да си позволят собствен автомобил от новата модификация, не бяха много. Индустрията се специализира в производството на омнибуси-автоматици. По всяко време можеше да се обадиш на някоя компания и след минути пред вратата ти спираше такава машина, която те откарваше където пожелаеш. Съвсем обичайно бе да пътуваш с други хора в една и съща посока, но какво лошо има в това?

Виж, Самсън Харидж си купи автоматик. И аз отидох при него точно на минутата, в която автомобилът пристигна. Тогава той за мене още не беше Матю. И през ум не ми минаваше, че един ден ще стане най-старият член на Стопанството. Знаех само, че ми отнема работата и го мразех.

– Вие повече няма да имате нужда от мен, нали, господин Харидж? – запитах веднага.

– Каква треска те тресе, Джейк? Да не мислиш, че ще се доверя на измишльотина? Ти оставаш зад волана.

– Но автомобилът се движи сам-самичък, господин Харидж. Изучава пътя, реагира както трябва на всички препятствия, било то хора или коли. А и помни маршрутите във всяко пътуване.

– Така казват. Така казват. Все едно. ти ще си седиш зад волана – в случай, че нещо не е наред.

Странно как човек може да заобича един автомобил. За нула време започнах да го наричам Матю, отделях му всичкото си време, за да го лъскам до блясък и да поддържам тихото, равномерно бръмчене на двигателя. Позитронният мозък запазва най-добро състояние, когато непрекъснато има контрол над шасито си. А това от своя страна иска винаги пълен резервоар, за да може двигателят да работи ден и нощ. След известно време стана така, че по шума на двигателя разбирах как се чувства Матю.

Макар и по свой начин, Харидж също започна да обиква новата си кола. Той нямаше никой друг, когото да обича. Кога – разведен, кога – надживял съпругата си, след три брака той бе надживял и петте си деца, както и тримата си внуци. Така че когато умря, не беше чудно, че е завещал имуществото си на бъдещото Стопанство за излезли от употреба коли. Мен бе определил за управител, а Матю – за първия представител

на една изключителна колекция.

Така това автомобилно стопанство стана всичко в живота ми. Дори не се ожених: не може да се ожениш и да продължиш да се грижиш за автоматичите както трябва.

Вестниците обявиха начинанието за налудничаво, но не след дълго се отказаха от насмешливите си писания. Та това си беше явление, с което човек не бива да се шегува. Един автоматик може и да не ти е по джоба, възможно е да не го видиш до края на живота си, но от мен да знаете: няма как да не обичаш тия коли. Те са безкрайно работливи и предани. Само някой без сърце ще си позволи да ги занемари или да ги държи оставени без грижи.

И стана така, че ако някой собственик на автоматик нямаше благонадежден наследник, който да се грижи за колата му, непременно го завещавахе на Стопанството.

Обясних всички тия неща на Гелхорн.

– Петдесет и една коли! – зяпна той от изумление. – Това са купища пари.

– Най-малко по петдесет хиляди на автоматик, като първоначално капиталовложение – добавих. – Сега те струват много повече. Направих им редица подобрения.

– Сигурно трябва много пари за поддържане на Стопанството.

– Тук сте прав. Стопанството е предприятие с идеална цел, което ни освобождава от данъци. А и новите автоматичи обикновено пристигат с известни суми, на които ние ставаме попечители. Но разходите постоянно се увеличават. Налага се да взимам мерки за опазване на природата, да правя нови писти, да поддържам старите. Освен това имам разходи за бензин, за масло, за ремонт, за подобрения по колите. Сумата нараства.

– Много време си отделил на това Стопанство.

– Така е, господин Гелхорн. Трийсет и три години.

– Не личи да печелиш кой знае колко за себе си.

– Така ли? Учудвате ме, господин Гелхорн. Та аз имам Сали и още петдесет други коли. Погледнете я само.

Не можах да сдържа усмивката си. Сали винаги бе така ослепително чиста, излъскана, че това, което я бе сполетяло сега, си беше направо оскърбление. Някакво насекомо се бе ударило в предното ѝ стъкло или просто се бе появило петънце прах, но тя веднага пристъпи към работа. Първо задейства една мъничка тръбичка, която изскочи и напръска стъклото с Тергозол. По силиконовата повърхност бързо се образува промиващ разтвор, а после моментално изскочиха гумени чистачки и

насочиха струйките към малък канал. Оттам препаратът се стече на земята капка по капка. Дори пръски от водата не попаднаха върху ослепителния зелен капак. Чистачките и тръбичката с препарата се отдръпнаха рязко от стъклото и се скриха отново.

– Никога не съм виждал автоматик да върши такова нещо – обади се Гелхорн.

– Предполагам, че с така. Монтирах тези приспособления само на нашите автомобили. Чиста работа. Винаги сами измиват стъклата си. Харесва им. А на Сали съм й монтирал и дюзичка с восък. Всяка вечер тя се полира до блясък, докато всичко засияе така, че можеш да се огледаш във всяка нейна част, та дори и да се обръснеш. Ако мога да посъбера пари, ще монтирам такива приспособления и на останалите момичета. Откритите коли са много суетни.

– Аз зная как да събереш парите, ако това те интересува.

– Това винаги ме интересува. Как?

– Наистина ли не виждаш как, Джейк? Ти сам каза, че всяка от твоите коли струва най-малко петдесет хиляди. Обзалагам се, че цената на повечето надхвърля и шестцифрено число.

– И какво?

– Не ти ли е идвало наум да продадеш няколко от тях?

– Мисля, че вие не сте ме разбрали, господин Гелхорн – поклатих глава в знак на отрицание. – Не мога да продам нито един автомобил. Те принадлежат на Стопанството, не на мен.

– Парите ще са за Стопанството.

– Според договора за регистриране на Стопанството, на колите трябва да бъде осигурена постоянна грижа. Те не могат да бъдат продавани.

– Ами двигателите?

– Не ви разбирам.

– Слушай сега, Джейк – Гелхорн наведе глава и сниши глас заговорнически, – нека да ти обясня ситуацията. Има огромен пазар за леки автомобили-автоматици, стига да са евтини. Така ли е?

– Това не е тайна.

– И деветдесет и пет на сто от цената се пада на двигателя. Вярно ли е? Така, аз знам откъде можем да се снабдим с каросерии. Знам също така къде можем да продаваме автоматиците на добра цена... двайсет или трийсет хиляди за по-евтините модели, а за по-хубавите става и петдесет-шейсет хиляди. Трябват ми всичко на всичко двигателите. Ясна ли ти е картинката?

– Не, господин Гелхорн – разбрах всичко, но исках да изплюе камъчето.

– Ясно е като бял ден. Ти имаш петдесет и един двигатели. Специалист си по механиката на автоматиците. Колко му е да откачиш един двигател и да го сложиш на друга кола. Никой не би разбрал разликата.

– Няма да е много етично.

– Ти няма да навредиш на колите. Ще им направиш услуга. Използвай по-старите си коли. Започни от онзи старец „Мат-о-Мот“.

– Почакайте, господин Гелхорн. Двигателите и каросериите са неделими части. Те са едно цяло. Тези двигатели са свикнали със своите каросерии. Те няма да са щастливи в друга кола.

– Добре, това е нещо съществено. Много правилна забележка, Джейк. Все едно да вземат твоя мозък и да го сложат в черепа на някой друг, нали? Мислиш, че това не би ти харесало?

– Да, смятам, че не би ми харесало.

– Ако взема мозъка ти и го сложа в тялото на млад атлет? Тогава какво ще кажеш, Джейк? Ти вече не си младо момче. Няма ли да ти хареса да станеш отново на двайсет, ако имаш такава възможност? Ето какво предлагам аз на някои от твоите позитронни двигатели. Те ще бъдат монтирани на нови каросерии от 57-ма. Последен модел.

– Не е много разумно, господин Гелхорн – засмях се. – Някои от колите ни може и да са стари, но са добре поддържани. Никой не ги кара. Оставени са на воля. Те са пенсионирани, господин Гелхорн. Не бих си пожелал двайсетгодишно тяло, ако през останалата част от повия ми живот се налага да копая канали и постоянно да не си дояждам... Ти какво мислиш, Сали?

Вратите на колата се отвориха и се затвориха с приглушен удар.

– Какво е това? – запита Гелхорн.

– Така Сали се смее.

Гелхорн насила се усмихна. Сигурно смяташе, че се шегувам.

– Какви ги приказваш, Джейк? Автомобилите са направени точно, за да бъдат карани от някого. Сигурно не са щастливи, когато не са използвани.

– От пет години никой не е сядал зад кормилото на Сали. При това ми изглежда доста щастлива.

– Много се съмнявам – Гелхорн тръгна бавно към нея: – Здравей, Сали, би ли искала да се поразходим заедно?

Колата форсира двигателя си. И потегли назад.

– Не я принуждавайте, господин Гелхорн. Тя има склонност малко



да кокетничи – налагаше се да го предупредя.

В горната част на пътя, на по-малко от сто метра от нас бяха спрели два седана. Може би по някакъв свой начин те ни наблюдаваха. Мен не ме беше грижа за тях, погледът ми бе насочен към Сали, не я изпусках от очи.

– Спокойно, Сали – промълви Гелхорн, а после внезапно се хвърли и сграбчи дръжката на вратата, но тя, разбира се, не поддаде. – Нали беше отворена преди минута?!

– Автоматично заключване – обясних. – Тя има чувство за собствено достойнство. Да, Сали си е такава.

Той пусна дръжката на вратата и занарежда тихо и отмерено:

– Една кола с чувство за собствено достойнство не би трябвало да се разкарва насам-натам със спуснат гюрук.

Мъжът отстъпи три-четири крачки назад, но след това изведнъж бързо, толкова бързо, че не можах да предприема нищо, за да го спра, се спусна и се метна в колата. Това хвана напълно неподготвена Сали и той успя да изключи двигателя преди тя да блокира запалването.

За пръв път от пет години двигателят на Сали бе угасен.

Мисля, че извиках нещо, но Гелхорн премина на ръчното управление и го запали. Сали отново се върна към живота, но нямате свобода на действие.

Натрапникът подкара към пистата. Седаните все още стояха там, но сега направиха завой и бавно започнаха да се отдалечават. Предполагам, че случаят много ги озадачи. Единият беше Джузепе от заводите в Милано, а другият – Стивън. Двамата бяха неразделни. Те бяха пристигнали неотдавна в Стопанството, но вече знаеха, че нашите коли нямат шофьори.

Гелхорн продължаваше в посока към седаните и когато те проумяха, че Сали не може да намали скоростта, че тя просто не е в състояние да го направи, бе прекалено късно да направят нещо, освен отчаяни действия.

Двата автомобила се хвърлиха в различни посоки и Сали префуча между тях като светкавица. Стивън стремглаво прегази оградата откъм езерото, като успя да спре на затревения кален бряг едва на петнайсетина сантиметра от водата. Джузепе заподскача по черния път край пистата и спря разтреперан.

Помогнах на Стивън да се върне на пистата и тъкмо се опитвах да разбера дали оградата му е причинила някаква вреда, когато пристигна Гелхорн. Той отвори вратата и слезе от колата, но после веднага

изключи двигателя за втори път.

– Така – каза той. – Смятам, че ѝ направих едно голямо добро.

– Защо се понесохте така срещу седаните? – овладях гнева си. – Нямахте причини да го правите.

– През цялото време очаквах да се отдръпнат.

– И те го направиха. Единият мина през оградата.

– Извинявай, Джейк. Мислех, че ще реагират по-бързо. Нали знаеш как е. Пътувал съм много пъти с автобуси, но в лек автомобил-автоматик съм се качвал само два-три пъти в живота си. А и сега карах за пръв път. Направо ми разказа играта. Шофирането ме увлече, искам да имам такава кола, а аз съм упорит. Казвам ти, няма нужда да сваляме от търговската цена повече от двайсет на сто, за да намерим добър пазар. И пак ще имаме около деветдесет процента чиста печалба.

– Която ще си поделим?

– Петдесет на петдесет. А аз поемам и целия риск, не го забравяй.

– Добре. Изслушах ви. Сега вие ме послушайте – викнах, защото вече бях прекалено вбесен, за да продължавам да се държа вежливо. – Когато изключихте двигателя на Сали, вие я наранихте. На вас ще ви хареса ли някой да ви просне в безсъзнание съвсем неочаквано? Така постъпихте вие със Сали, когато ѝ изключихте двигателя.

– Преувеличаващ. Джейк. Автобусите-автоматици ги изключват всяка нощ.

– Точно затова не искам нито едно от моите момчета и момичета в някое шаси на вашите шантави коли от 57-ма. Автобусите се нуждаят от основен ремонт на позитронните вериги на всеки няколко години. Докато веригите на стария Матю не са пипнати от двайсет години. Каква равностойна замяна можете да му предложите вие?

– Хайде, хайде, сега си нервирай. Когато се успокоиш, обмисли отново предложението ми и ми се обади.

– Вече го обмислих. Ако ви видя отново тук, ще извикам полиция.

Той грозно стисна устни:

– Я чакай малко, старче.

– Вие почакайте. Това е частна собственост и аз ви заповядвам да напуснете.

– Тогава довиждане. – присви той рамене.

– Госпожа Хесър ще ви изпрати. Гледайте да е завинаги.

Но не стана така. Видях го отново след два дни. По-точно след два

дни и половина, защото първия път го видях около обяд, а втория – малко след полунощ.

Когато включи лампата, аз се надигнах от леглото и замигах заслепен, докато проумея какво става. Но щом очите ми привикнаха към светлината, няхах нужда от много обяснения. Всъщност не се наложи да ми обяснява нищо. В дясната си ръка имаше оръжие. Много опасен, малък, островърх пистолет, който едва се виждате между двата му пръста. Знаех, че трябва всичко на всичко да натисне спусъка и аз щях да бъда разкъсан на парчета.

– Облечи се, Джейк – нареди Гелхорн. Аз не помръдвах. Само го наблюдавах.

– Слушай, Джейк, обстановката ми е ясна. Дойдох на посещение при теб преди два дена, спомни си. Тук ти нямаш никаква охрана, нито електрическа ограда или алармена инсталация. Нищо.

– Не ми трябва. И вас нищо не ви спира да си отидете, господин Гелхорн. На ваше място бих го направил. Това място може да бъде много опасно – отвърнах аз.

– Така е – позасмя се той. – Но за всеки, който би се оказал срещу този пистолет в ръката ми.

– Виждам го. Зная, че имате оръжие.

– Тогава мърдай. Моите хора чакат.

– Не, сър, не господин Гелхорн. Не, докато не ми кажете какво искате. По всяка вероятност и тогава няма да ви се подчиня.

– Направих ти предложение онзи ден.

– Отговорът все още е „не“.

– Сега допълвам предложението си. Дойдох с няколко мъже и с един автобус-автоматик. Можеш да дойдеш с мен и да откачиш двайсет и пет позитронни двигатели. Все ми с едно кои ще избереш. Ние ще ги натоварим на автобуса и ще ги откараме. Щом ги продадем, ще се погрижа да получиш своя дял от парите.

– Предполагам, че имам честната ви дума за това.

– Имаш я – явно Гелхорн не бе доловил сарказма ми.

– Не! – този път се противопоставих ясно.

– Ако продължаваш с това „не“, ние ще се справим така, както си знаем. Аз сам ще откача двигателите, само че ще сваля всичките петдесет и един. Всеки един от тях.

– Не е лесно да се демонтират позитронни двигатели, господин Гелхорн. Специалист ли сте по роботика? Дори и да сте, както знаете, тези двигатели са модифицирани от мен.

– Зная, Джейк. И, честно казано, не съм специалист. Може и да съсия доста двигатели, докато се опитвам да ги сваля. Ето защо ще се наложи да поработя над всичките петдесет и един, ако ти не пожелаеш да ми помогнеш. Разбираш ли, когато завърша работата си, напълно вероятно е да останат читави само двама и пет от тях. Първите няколко, с които ще се заема, сигурно ще пострадат най-много. Докато им хвана цаката, сам знаеш как е. И, ако действам сам, мисля, че Сали ще бъде първа в редичката.

– Не мога да повярвам, че говорите сериозно, господин Гелхорн.

– Съвсем сериозно, Джейк – той изрече думите си бавно и изчака, за да ми даде възможност да ги проумея. – Ако искаш да ми помогнеш, можеш да задържиш Сали. В противен случай има опасност да бъде наранена много лошо. Съжалявам.

– Ще дойда с вас – реших да се съглася, – но ви предупреждавам още веднъж: ще си вземете белята, господин Гелхорн.

Тази ситуация му се стори забавна и през цялото време, докато слизахме по стълбището, той се смеше тихо.

Встрани от пътя към гаражите бе спрял автобус-автоматик. До него се виждаха силуетите на трима мъже. Щом се приближихме, техните джобни фенерчета светнаха като по даден знак.

– Пипнах стареца – каза тихо Гелхорн. – Хайде. Докарайте автобуса и да започваме.

Единият от мъжете се пхна вътре и заудря с юмрук по контролното табло съответните команди. Тръгнахме по алеята, а след нас смирено потегли и автобусът.

– Той няма как да влезе в гаража – казах им веднага. – Вратата е тясна за него. Ние нямаме автобуси. Само леки автомобили.

– Добре. Изтеглете го на тревата и го прикрийте – нареди Гелхорн.

Чухах бумтенето на двигателите десетина метра преди да достигнем гаражите.

Обикновено утихваха при влизането ми. Но този път не го направиха. Мисля, че предчувстваха какво са намислили непознатите среднощни посетители, защото веднага след като лицата на Гелхорн и останалите започнаха ясно да се различават, колите нададоха силен вой. Всеки двигател изразяваше разпалено недоволството си. Всичките до един забучаха, загракаха, зареваха невъобразимо, а гаражите започнаха да се тресат.

Светлините се включиха автоматично веднага щом влязохме. Гелхорн не изглеждаше разтревожен от рева на двигателите, но тримата с

него се стреснаха и се притесниха. Имаха вид на наемни убийци, но той се дължеше не толкова на някакви физически черти, колкото на предпазливите им шарещи погледи и наглите изражения на лицата им. Познавах този тип хора и не се разтревожих.

- По дяволите, те са включени! – удиви се единият.
- Моите коли винаги са включени – отговорих хладно.
- Не и тази нощ. Изключи ги – нареди Гелхорн.
- Не е толкова лесно, господин Гелхорн – възпротивих се.
- Започвай! – тонът му изискваше незабавно подчинение.

Стоях неподвижно. Тогава той насочи пистолета хладнокръвно към мен.

– Казах ви, господин Гелхорн, че в Стопанството моите коли са наглеждани много добре. Те са свикнали на грижи и няма да приемат друго отношение.

– Имаш една минута. Остави лекциите си за друг път.

– Опитвам се да ви кажа нещо важно. Искам да ви обясня, че моите коли разбират какво им говоря. При достатъчно търпение, с времето позитронните двигатели се научават да го правят. Моите коли вече се научиха. Сали разбра вашето предложение преди два дни. Спомнете си само как се засмя, когато я запитах за мнението ѝ. Освен това знае какво й причинихте. Двата седана, които изплашихте, също го осъзнават. И те, и останалите коли са наясно как да се отнасят с натрапниците.

– Слушай, ти изкукал стар глупако...

– Исках да кажа само... Дръжте ги! – извиках аз.

Единият от тримата преbledня и извика. Звукът обаче бе изцяло погълнат от рева на петдесет и един клаксона, които писнаха едновременно. Ехото от непрестанния вой отекна между четирите стени на гаража като див, металически зов. Две от колите бавно потеглиха напред, без да оставят съмнения за набелязаната от тях цел. Други две коли застанаха зад тях. След тях и всичките, останали все още в клетките си се раздвижиха.

Наемните убийци се стъписаха, после взеха да отстъпват.

– Заставайте срещу тази стена – викнах силно, за да ме чуят добре.

Явно самите те инстинктивно се бяха досетили за това и хукнаха през глава към вратата на гаража.

На изхода единият се обърна, насочил към нас пистолета си. От острия край на оръжието изскочи тънко, синкаво сияние срещу първата кола – Джузепе. От капака му се обели малка люспичка боя, а дясната половина на предното стъкло се напука, но не се разчупи.

Тримата мъже вече бяха извън гаража, тичаха с все сили. а колите две по две се понасяха след тях в нощта, надули клаксони в призив за атака.

Аз стисках Гелхорн за лакътя, но дори и да го бях оставил, той пак нямаше да помръдне. Устните му трепереха.

– Ето защо аз нямам нужда от електрическа ограда или от охрана. Моите питомци се защитават сами.

Гелхорн въртете очи напред-назад като обезумял, докато колите две по две профучаваха край нас.

– Те са убийци! – промълви той едва-едва.

– Не говорете глупости. Те няма да убият хората ви.

– Те са убийци!

– Само ще им дадат добър урок. Моите коли са обучени за преследване в пресечена местност. И мисля, че това, което ще изпитат вашите хора, ще е по-страшно от внезапното, бързо убийство. Някога да ви е преследвал самоуправляващ се автомобил?

Гелхорн не отговори.

Но затова пък аз продължих. Не исках да му спестя нищо:

– Те ще се движат като сенки след хората ви, без да изостават, ще ги преследват, ще надуват до възбог клаксоните си, ще връхлитат върху им, ще ги задминават с оглушителен рев и внезапно ще спират със скърцащи и виещи спирачки. И това ще продължи, докато вашите хора не из-попадат – задъхани, полумъртви, в очакване колелата да ги смачкат и изпотрошат костите им. Но колите няма да го направят. Те ще обърнат назад. Можем обаче да се обзаложим, че вашите хора до края на живота си няма да се върнат тук. За никакви пари, които вие или десетина като вас могат да им предложат. Слушайте...

Стиснах лакътя му по-силно. Той се напрегна да чуе.

– Чувате ли трясък от затръшване на автомобилни врати?

Звукът бе тих и далечен, но ясен. Грешка не можеше да има.

– Те се смеят – поясних. – Те се забавляват.

Лицето се изкриви от гняв и той вдигна ръка, здраво стиснал пистолета. Държеше все още юмручното си оръжие.

– На твоето място не бих го правил. Един автоматик остана при нас – предупредих го.

Изглежда той едва сега забеляза Сали: тя се бе приближила толкова тихо. Макар че предният ѝ десен калник едва не ме докосна, аз не чух шум от двигателя. Сали бе притаила дъх.

Гелхорн извика.

– Докато съм с вас, тя няма да ви докосне. Но, ако ме убие... Знаете, че Сали не ви обича.

Онзи насочи оръжието си към колата.

– Двигателят ѝ е защитен, така че преди да успеете да стреляте втори път, тя ще ви прегази.

– Добре тогава – викна той, внезапно изви ръката ми и я притисна до гърба ми така силно, че едва изтърпях болката. Без да разхлабва хватката си, ме изправи между себе си и Сали. – Отстъпвай с мен и не се опитвай да се отскубнеш, дъртако, иначе ще счупя ръката ти.

Трябваше да се подчиня. Сали се движеше плътно до нас, разтревожена, разколебана какво да направи. Опитах се да ѝ кажа нещо, но не успях. Можех само да стискам зъби и да стена.

Самоходният автобус на Гелхорн все още стоеше до гаража. Насилно бях принуден да се кача в него. Гелхорн скочи след мен и заключи вратите.

– Сега е по-добре – каза той. – Ще си поговорим разумно.

Разтърках ръката си, старайки се да възстановя кръвообращението си, но дори и в тази ситуация несъзнателно и без никакво усилие изучавах контролното табло на автобуса.

– Това нещо е преработка – казах след миг-два.

– Е та какво? – отвърна хапливо той. – Моя работа е. Задигнах едно бракувано шаси, намерих запаметяващо устройство, което пасваше и си направих автобус. Какво като е така?

Трябваше да проверя, затова отскубнах капака на разпределителното табло.

– Какво по дяволите правиш? Махай се оттам – Гелхорн нанесе ръжък, вцепеняващ удар по лявото ми рамо.

– Не искам да навреда на автобуса в никакъв случай – отблъснах го.

– За какъв ме взимате? Искам само да видя някои връзки.

Един поглед ми бе достатъчен.

– Вие сте некадърник, мърляч – обърнах се към него вбесен. – Не сте имали право да монтирате този двигател. Защо не сте потърсили специалист роботехник?

– На луд ли ти приличам?

– Дори и с откраднат двигател нямате право да постъпвате по този начин. Аз на човек не бих причинил това, което вие сте причинили на двигателя. Спойки, лепенки и скоби! Това е жестоко!

– Нали работи?

– Ами да, работи, но за буса сигурно е адско мъчение. Човек може

да живее с остра мигрена и с артритни болки, но това няма да е нормален живот. Този автобус страда!

– Млъквай! – Гелхорн хвърли бърз поглед през прозореца към Сали, която се бе приближила възможно най-близо до автобуса, после провери дали всички врати и прозорци са заключени. – А сега да се махаме оттука, преди да се върнат другите коли. Дотогава ние ще сме далеч.

– А каква ще е ползата за вас?

– Твоите коли един ден ще свършат бензина, нали? Ти не си ги направила така, че сами да си пълнят резервоарите, така ли е? Тогава ние ще се върнем и ще си довършим работата.

– Те ще ме търсят. Госпожа Хестър ще се обади в полицията.

Но той си знаеше своето, не искаше даже да ме чуе – включи рязко на скорост и потеглихме. Сали моментално ни последва, с което предизвика смеха на Гелхорн:

– Какво може да направи, щом като си тук при мен?

Изглежда Сали също го разбра. Тя набра скорост, изпревари ни и изчезна. Гелхорн отвори прозореца откъм своята страна и се изплю.

Автобусът се движеше тежко по тъмния път. Двигателят му тракаше неравномерно.

Гелхорн намали почти докрай светлините. Единствено фосфоресциращата зелена ивица по средата на пътя блестеше на лунната светлина и ни предпазваше да не се блъснем в дърветата. Всъщност движение нямаше, с изключение на две коли, които пътуваха в обратна посока. В нашето платно не се виждаше нищо нито пред нас, нито след нас.

Аз пръв долових шума от затварящи се врати. Отривист и рязък в среднощната тишина, той се чу първо отляво, после отдясно. Ръцете на Гелхорн трепереха, когато той тресна яростно с юмрук командата за висока скорост. Изведнъж измежду група дървета блесна сноп ярка светлина и ни заслепи. Иззад мантизелата от насрещното платно светнаха фарове друг сноп. Само след четиристотин метра па кръстовището гумите на някаква кола изсвириха пронизително, когато тя изскочи стремително и закова спирачки пред нас.

– Сали е довела останалите коли – обясних спокойно. – Мисля, че си обкръжен.

– И какво? Какво могат да ми направят? – Гелхорн се наведе над контролното табло, втренчил поглед през предното стъкло и процеди през зъби: – А ти, дъртако, да не си мръднал.

Не можех. Бях съсипан, лявата ми ръка гореше. Различавах ясно



шума от двигателите на все повече коли. От време на време някои от тях започнаха да заглъхват – изведнъж ми се стори, че моите коли разговарят помежду си.

Зад нас множество клаксони засвириха едновременно. Обърнах се, а Гелхорн веднага прикова очи в огледалото за обратно виждане. По двете платна откъм гърба ни прииждаха цяла дузина коли.

Гелхорн извика и започна да се смее като обезумял, докато аз се разкрещях:

– Спри! Спри автобуса!

На по-малко от километър пред нас стоеше Сали, осветена от два седана, застанали встрани от шосето. Стройната ѝ снага препречваше пътя под прав ъгъл. Две коли от колоната зад нас се стрелнаха към насрещното платно. След като се изравниха с нас, продължиха да се движат успоредно без да изостават, за да попречат на Гелхорн да се отбие.

Но той нямаше никакво намерение да се отбива. Напротив – натисна копчето за пределна скорост и не отдръпна пръста си от него:

– Вече няма шега. Този автобус е най-малко пет пъти по-тежък от нея, дъртако. Просто ще я пометем от пътя като мъртво коте.

Знаех, че може да го направи. Автобусът бе на ръчно управление, а Гелхорн натискаше копчето за „пълен напред“. Знаех, че ще го направи.

Няха голям избор. Свалих стъклото, подадох глава навън и закрещях:

– Сали! Махни се от пътя. Соли!

Виковете ми бяха удавени в агонизиращия вой на спирачки. Усетих гласък и политнах напред. Гелхорн изпuffтя ядосан.

– Какво стана? – въпросът ми прозвуча глупаво, ясно виждах, че сме спрели.

Ето това се бе случило. А между автобуса и Сали нямаше и два метра. Макар върху ѝ да връхлиташе кола с тегло, което надхвърляше нейното пет пъти, Сали не бе помръднала. Куражлия момиче!

Гелхорн дърпаше ръчката за ръчно управление и нареждаше гневно:

– Трябваше да го направи, трябваше.

– Не и при начина, по който си прикачил двигателя, майсторе. Всяка една от веригите би могла да направи засечка.

Набеденият специалист ме изгледа разгневен. Яростта направо го разяждаше отвътре, изригваше дълбоко в гърлото му като ръмжене, на което той не даваше воля. Разрошен, със сплъстена на челото коса, той вдигна юмрук:

– Това ти беше последната забележка, дъртако.

Знаех, че пистолетът е готов да гръмне. Натиснах здраво с гръб вратата на микробуса и следях как ръката му се вдига. Веднага щом вратата се отвори, аз се претърколих навън и паднах шумно на земята. След мен вратата се затръшна отново.

Изправих се на колене точно в мига, когато Гелхорн безуспешно опита да се пребори с автоматичния прозорец. После се прицели през стъклото, но така и не успя да стреля. Автобусът изведнъж потегли с оглушителен рев, а Гелхорн политна назад.

Сали вече не препречваше пътя и аз едва успях да видя проблясващите задни фарове на автобуса, който се отдалечаваше бързо по магистралата.

Бях изнемощял до краен предел. Седнах направо там, на сред шосето и захлупих глава върху ръцете си. Опитах се да си поема дъх след всичко случило се тази нощ.

След миг-два чух някаква кола да спира тихо до мене. Когато вдигнах очи, видях Сали. Тя бавно – човек би могъл да каже дори любящо – отвори предната си врата.

Никой не бе сядал зад волана на Сали вече пет години, изключвам Гелхорн, разбира се... Знаех колко ценна е за една кола такава независимост. Затова оцених жеста, но не го приех:

– Благодаря, Сали. Ще взема някоя от по-новите коли.

Изправих се и се обърнах, но тя умело направи пирует и застана отново пред мен. Не можех да нараня чувствата ѝ. Този път влезнах. На предната седалка се носеше свежо ухание на винаги безупречно чисто поддържан автомобил. Легнах, изпълнен с благодарност, а моите момичета и момчета плавно, безшумно и бързо ме докараха вкъщи.

Следващата вечер госпожа Хестър силно развълнувана ми донесе разпечатка на новините по радиото:

– Говорят за господин Гелхорн. Онзи мъж, който дойде да говори с Вас.

– И какво за него? – страхувах се от отговора ѝ.

– Намерил са го мъртъв. Представи си само. Лежал мъртъв в една канавка.

– Може да е някой непознат – смотолех аз.

– Реймънд Дж. Гелхорн – реагира тя поривисто. – Не може да са двама, нали? Описанието също съвпада. Господи каква смърт! Открили

по ръцете и тялото му следи от автомобилни гуми. Представяш ли си? Радвам се, че са следи от автобус. Иначе можеха да дойдат тук и да търсват наоколо.

– Наблизо ли е станало? – разтревожих се.

– Не... Близко до Куксвил. Боже мой, вземи сам да прочетеш, ако... Какво му се е случило на Джузепе?

Промяната в разговора бе добре дошла за мен. Джузепе очакваше търпеливо да приключи с боядисването. Предното му стъкло бе подменено.

Щом госпожа Хестър излезе, аз веднага грабнах съобщението. Нямах съмнение. Лекарското заключение гласеше, че Гелхорн е тичал и паднал в състояние на пълно изтощение. Питам се колко ли километри го с разигравал автобусът преди последния, решаващ натиск. Но, разбира се, в съобщението нямаше и намек за подобно нещо.

Автобусът бе открит и идентифициран по следите от гумите. Полицията го бе задържала и се опитваше да намери собственика му.

В съобщението имаше и редакторска бележка. В нея бе отбелязано, че това е първото транспортно произшествие в щата с фатален край през годината. Вестникът настойчиво предупреждаваше да не се кара на ръчно управление през нощта.

Слава богу, не беше казана и дума за тримата наемни убийци. Нито една от нашите коли не се бе поблазнила от преследване, което да им причини смъртта.

Това беше всичко. Не си направих труда да задържа повече съобщението и то се изплъзна от ръцете ми. Гелхорн бе престъпник. Той се отнасяше жестоко с автобуса. В мен нямаше и капка съмнение дали заслужава смъртта си. Но все пак малко ми се повдигаше от начина, по който я бе получил.

Измина вече цял месец, но аз не мога да избия от главата си тази история.

Моите коли разговарят помежду си. Не се съмнявам, че е така. Сякаш добиха увереност и като че ли не са загрижени да го пазят в тайна. Двигателите им непрекъснато тракат и потрепват. Те обаче не разговарят единствено помежду си. Приказват също с автомобилите и с автобусите, които идват в Стопанството по работа. Откога ли го правят?

Сигурно другите коли ги разбират. Нали автобусът на Гелхорн ги разбра, макар че постоя тук не повече от един час. Затварям очи и в

съзнанието ми отново изниква преследването по магистралата, как нашите коли обкръжиха автобуса, а двигателите им загракаха, докато той разбра, спря, даде ми възможност да се измъкна и се понесе с Гелхорн.

Дали моите коли са му казали да убие Гелхорн? Или идеята си беше чисто негова?

Могат ли колите да имат такива идеи? Конструкторите на двигателите казват, че не е възможно. Но те взимат предвид единствено обичайните обстоятелства. А дали са предвидили всичко?.

Нали знаете, че колите са подложени на жестоко експлоатиране.

Някои от тях идват в Стопанството и виждат съвсем различно отношение. Другите коли им разказват някои неща. Така те разбират, че има автомобили, чиито двигатели работят непрекъснато, автомобили, които се движат без шофьори и чиито нужди са винаги удовлетворени.

После те излизат оттук и навярно разказват това на други. Вероятно мълвата се разпространява доста бързо. И може би те си мислят, че отношението към тях в целия свят трябва да бъде такова, каквото е в Стопанството. Те не разбират, а и не може да се очаква от тях да разбират какво е завещание или богаташки прищевки.

На земята има милиони автомобили, десетки милиони. Ако в съзнанието им се загнезди мисълта, че са заробени, че трябва да предприемат нещо това да не е така... Ако започнат да разсъждават като микробуса на Гелхорн...

Може би това няма да се случи веднага след като аз си отида от този свят. Пък и ще им се наложи да оставят някой от нас, за да се грижи за тях, нали? Няма да ни убият всичките.

А може и да ни убият. Възможно е да не проумеят, че някой би трябвало да се грижи за тях. Може би повече няма да чакат.

Всяка сутрин се събуждам и си казвам: „Може би днес...“

Вече не се радвам на колите си както преди. В последно време забелязвам, че започвам да отбягвам дори Сали.

КРАЙ

© 1953 Айзък Азимов

Isaac Asimov  
Sally, 1953

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1136>]